

Актуални параметри на социално-педагогическата работа в училище

Десислава Стоянова

***Actual parameters of the social pedagogical work in school:** In the last years there are some serious negative trends in our social and pedagogical environment. They are connected with the loss of educational motivation in students, high level of activity in aggressive behaviour area, deficient coordination between the social and educational institutions, needs of efforts in collaboration between school and family. These problems framed the actual parameters and challenges of the social- pedagogical work in school.*

***Key words:** Contemporary problems, Actual parameters of the social pedagogical work in school, Increase the motivation of educating, Self-actualisation, Collaboration between the institutions, Family working, Correcting the aggressive behaviour, Challenges to social work in school.*

ВЪВЕДЕНИЕ

В съвременния социален живот са налице редица парадокси, които рефлектират върху детството като феномен и върху взаимоотношенията дете-общество, като създават специфична социална ситуация на развитие.

Видни са съществените деформации в семейните отношения, които се изразяват във взаимно отчуждение между родители и деца и в разкъсване на емоционалните връзки между поколенията. В отношенията дете- дете и в детската субкултура доминират дисхармонията и деструктивните процеси. Расте дехуманизацията на отношенията в детската среда, като в някои случаи се проявяват дори крайни форми на жестокост. Наблюдава се обратнопропорционална на възрастта на децата тенденция към разминаване на границите на представите за добро и зло и доминиране на негативизма. Споменава се дори за обща криминализация на детската субкултура в сферата на езика, игровите форми на общуване, общите нагласи. Наред с това в последните години се забелязва демотивация на подрастващите в чисто образователен аспект, обективирана в нежелание за посещаване на училище, недоверие в образователната система и липса на активност по отношение на самоактуализацията.

Патогенните образователни явления като изключително ниска успеваемост, неоправдани отсъствия, ранно отпадане от иначе задължителното образование и дори абсолютното нежелание за учене на немалко деца са сериозен проблем на съвременната педагогическа реалност.

Всичко това носи след себе си неминуеми последствия за равнището на социализацията и личностното развитие на подрастващото поколение и изправя училището като институция, оторизирана да образова и социализира пред нови предизвикателства в отговор на негативните тенденции, за да е в състояние то да изпълни основната си мисия- изграждането на образовани, социално зрели, динамични и адаптивни личности.

Основна корекционна роля в това отношение има социално-педагогическата работа, осъществявана в рамките на образователната институция.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Социалната работа в училище е комплексна интегративна дейност. От възникването си и през цялото си историческо развитие тя се реализира винаги като специфичен ансамбъл от подпомагане, услуги, възпитание, образование, грижи, подкрепа и посредничество. Една от значимите й функционално-ролеви страни е гъвкавостта й като система с хуманистична насоченост, което позволява непрекъснато разширяване на кръга от цели, задачи и подходи за тяхната

реализация в съответствие с актуалните потребности и състоянието на педагогическата реалност.

Съвременните предизвикателства пред социално-педагогическата работа в училище се концентрират главно около следните параметри от нейната сфера на дейност (Фиг. 1):

Фиг.1. Актуални параметри на социално-педагогическата работа в училище

Разбира се, посочените параметри съвсем не изчерпват направленията, в които социално-педагогическата работа с подрастващите е необходимо да бъде активизирана, но те фокусират проблемите с най- висока честота и интензитет на проявление в съвременните условия, очертават границите на дейностите и явленията с най-голяма дефицитарност на социално-педагогическите въздействия.

Всеки един от тези аспекти разгледан поотделно има своите конкретни обществено-исторически или социално-икономически причини за проявление, но заедно те оформят общата картина, разкриваща състоянието и тенденциите за оптимизиране на социално-педагогическата работа в рамките на училищната институция.

Първият параметър (превенция и преодоляване на детската агресия и нежелателното ученическо поведение) касае един изключително наболял проблем, а именно отчетеният през последните години у нас бум на различни изяви на девиантно детско поведение. Те се простират от бягствата от училище, през повече или по-малко остри изблици на детска агресия, до тежките форми на личностни зависимости от психоактивни вещества. Това показва огромна

необходимост от разработването и прилагането на гъвкава и действаща система за превантивни и корекционни социално-педагогически и психологични дейности.

В тази връзка на дневен ред е и проблема за координацията и ефективността на междуинституционалното взаимодействие на ниво социално подпомагане, образование и превенция (втори параметър).

В настоящият момент по-голяма част от училищата взаимодействат с останалите институции ограничено в рамките на нормативните предписания, свързани с необходимата и регламентирана отчетна дейност или при възникването на сериозен проблем, касаещ поведението или социалния статус на отделни ученици.

Съществува обективна необходимост от интензифициране на връзките с държавните и обществените органи и организации, имащи пряко отношение към възпитателната работа, към сътрудничество с другите социални служби за координиране на услугите и действията, като специално внимание трябва да бъде отделено на два изключително важни аспекта от социално-педагогическата дейност с подрастващите, при които се наблюдава известна дефицитарност по отношение активността на работата в рамките на училищната институция-това са превенция на патогенните явления сред подрастващите и повишаване на тяхната социална образованост. Акцентът тук е върху създаването и реализирането на програми за повишаване на чувствителността по различни актуални проблеми свързани с подпомагането на психичното и социалното развитие и здраве на децата и юношите в системата на основното и средното образование.

Осъществяването на основната мисия на училището не може да се постигне само и единствено чрез учебно-възпитателния процес.

Наред с необходимостта от засилване и разширяване взаимодействието на училищната институция останалите социално-педагогически фактори, съществени изменения трябва да бъдат осъществени и по отношение връзките училище-семејство. Очевидно училището трябва да е активната страна за засилването и разширяването на тези връзки, като се отвори по-широко за родителската общност; като насърчава, подкрепя и използва съпричастността на най-близкото социално обкръжение при осъществяване на възпитателните въздействия (**трети параметър-осъвременяване на формите и повишаване ефективността от дейността по работата с родителите**). В настоящият момент съществува недостиг на професионалисти, които да бъдат свързващо звено между училището и дома. Повишава се необходимостта да се назначават специалисти /педагогически съветници или психолози/, които да имат допълнителни умения за работа с деца в училище и да подкрепят родителите и децата с образователни проблеми.

Възобновяването на диалога училище-семејство ще направи учители и родители активни и ангажирани с детските проблеми. Отправна точка за реализиране на социално-педагогическата работа в тази насока трябва да бъде установяването на трайно сътрудничество между възпитателните фактори училище-семејство, фокусирано върху следните съвместни целеви направления: сътрудничество за образование в ценности, права и отговорности; сътрудничество за създаване на граждански поведенчески модели у деца и възрастни за изграждане на благоприятна семейна среда; сътрудничество за създаване на по-добра образователна среда за живот и развитие.

Училището в качеството си на образователна институция е задължено да предостави в максимална степен условия за успешна реализация на подрастващото поколение. Успоредно с неговото модернизирание трябва да се разширяват и развиват структури, функции, форми и методи, които да подпомагат подготовката и възпитанието на учениците и да съдействат за превръщане на потенциалните им

заложби и възможности в реален факт (**четвърти параметър- Повишаване мотивацията за учене и самоактуализация на подрастващите**).

В обхвата на този параметър се включва една от най-важните актуални задачи на социално-педагогическата работа- тя трябва да подпомага институциите за обществено възпитание и образование да организират училищния живот и осъществяват дейността си по начин, който да осигури пълноценното обучение и развитие на учениците; трябва да съдейства за създаването на условия учениците да придобиват не само знания, но и да развиват индивидуалните си способности (да се самоактуализират); да овладяват знания и придобиват умения за висока комуникативност, образователна адаптивност; да се обучават, възпитават и действат съобразно нормите и изискванията в училището и обществото; да придобият умения за саморегулация и самовъзпитание, за създаване на положителна самооценка и самостоятелен избор на жизнена оценка.

Този компонент е свързан с друга особено важна задача на социално-педагогическата работа в съвременните условия, а именно- идентифицирането на проблемите, които могат да бъдат свързани с присъствието на ученика, успеваемостта и възможностите за успешно завършване на основното образование. Чуждият социално-педагогически опит в това направление е базиран върху обезпечеността на подобна система чрез служби в училищата, които работят за да премахват или да минимализират личните, семейни и социално икономически бариери, които блокират способността на децата да завършват успешно образованието си.

Всички социални педагози, които са ангажирани с практиката и политиката по отношение на децата и младежите, трябва да осъзнаят съществената роля на училищната среда в живота на учениците и въздействието на "училищния провал" върху техните бъдещи перспективи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Социалната работа в училищата е сложна дейност, в която професионалната идентичност и уменията са предизвикателство, като фокусът на интервенцията се променя. Социалните педагози в тази сфера се нуждаят от обща ориентация към идеята че образованието предоставя или може да предоставя възможности за развитие и че всички деца и младежи имат право на най-доброто, което е в състояние да им се предложи.

Основен резултат от тази дейност трябва да бъде изграждането на социална защитеност на учениците, като устойчиво психично състояние, включващо увереност в тяхното социално-професионално самоопределение, за да бъде реализирана генералната задача на общественото възпитание и образование- изграждането на високо образовани и подготвени за живота в демократичното общество личности.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Атанасова, И. А. Приоритетът на семейството за възпитанието и формирането на детската личност. //Предуч. възп., 2004, № 5.

[2] Бояджиева, Н., П. Митева. Гняв и агресивно поведение при децата. С., 2008.

[3] Василева, Е. Училището като институция със специфични функции. В: Детето в началното училище, 2002.

[4] Коцева, И. Приемственост в учебното поведение между родители и ученици - Училище, 1994, № 5.

[5] Подходи и практики в социалната педагогика (сборник)-Пловдив, 2005.

[6] Проблеми на социалната работа. С.,2007.

[7] Стаматов, Р. Детската агресия. С, Хермес., 2008.

[8] Non-Violence In Education. Muller, J.M. UNESCO and IRNC, 2002.

За контакти:

Гл. ас. д-р Десислава Василева Стоянова, Катедра "Педагогика, психология и история", Русенски университет "Ангел Кънчев", тел. 082, 84-16-09, 208, e-mail: desislava_dok1976@abv.bg

Докладът е рецензиран.